

AK 14.07.2016 kuni auditi avalikustamiseni
Avaliku teabe seadus AvTS § 35 lg 2 p 2

Hanno Pevkur
minister
Siseministeerium

Meie 14.07.2016 nr 2-2.8/16/60123/49

Märgukiri auditi „Ministeeriumide sõidukite majandamise otstarbekus“ Siseministeeriumi valitsemisala asutustes tehtud toimingute tulemuste kohta

Austatud härra Pevkur

Ajavahemikul juulist 2015 kuni aprillini 2016 korraldas Riigikontroll auditi „Ministeeriumide sõidukite majandamise otstarbekus“, mille raames auditeeriti perioodi 01.01.2013–30.06.2015. Auditi tulemuste kohta koostas Riigikontroll auditiaruande, mille eelnõu on saadetud teadmiseks kõigile ministeeriumidele. Auditiaruanne sisaldab auditi käigus tehtud tähelepanekuid, järeldusi ja ettepanekuid. Käesolevat märgukirja on probleemistikust täieliku ülevaate saamiseks soovitatav lugeda koos auditiaruandega.

Riigikontroll auditeeris, kas riigiasutused majandavad sõidukeid otstarbekalt, järgides seejuures riigivaraseaduse, riigieelarve seaduse ja riigihangete seaduse nõudeid. Selleks kontrollis Riigikontroll, kuidas asutused sõidukite soetust planeerivad, rahastamise viise leiavad, hankeid korraldavad ja sõidukeid kasutavad.

Ministeeriumide ja nende valitsemisala asutuste sõidukipargist ülevaate saamiseks küsis Riigikontroll nii riigiasutustelt kui ka Maanteeameti hallatavast liiklusregistrist perioodil 01.01.2013–30.06.2015 asutuste käsutuses olnud sõidukite nimekirja ning võrdles nende andmete vastavust. Lisaks võrreldi riigiasutustelt saadud andmeid perioodil 01.01.2013–30.06.2015 ametiautode erasõitudeks kasutamise eest tasutud maksude ja isikliku sõiduauto ametisõitudeks kasutamise eest tasutud hüvitiste kohta Maksu- ja Tolliametilt saadud andmetega. Analüüsi sõidukite hankimise korraldust ja sõlmitud hankelepinguid ning nende kajastamist raamatupidamises ja saldoandmike infosüsteemi esitatud saldodes.

Siseministeeriumi valitsemisalas tehti kontrollitoiminguid järgmistes asutustes: Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Sisekaitseakadeemia, Päästeamet, Hiiu Maavalitsus, Ida-Viru Maavalitsus, Lääne-Viru Maavalitsus, Rapla Maavalitsus ja Saare Maavalitsus. Alljärgnevalt on toodud auditi käigus tehtud olulisemad tähelepanekud.

1. Sisekaitseakadeemia on koostanud hangete tehnilise kirjelduse nii, et pakkumuse saab teha ainult üks hankes osaleja

Sisekaitseakadeemia on hanke nr 158634 sõiduki tehnilisse kirjeldusse lisanud muu hulgas järgmised nõuded: kütusepaak 90 liitrit, mootori kubatuur 2198 cm³, veokasti mõõdud 4198*2034*400, esivedu. Sama asutuse korraldatud hanke 164205 tehniline kirjeldus seab hangitavale sõidukile EURO NCAP turvalisuse üldhinnanguks 5 täрни. Riigikontroll leiab, et sellise täpsusastmega esitatud nõuded on ebamõistlikult kitsendavad, kuna sobivad vaid väga piiratud sõidukite mudelitele.

Riigihangete seaduse kohaselt peab tehniline kirjeldus tagama kõigile pakkujatele võrdsed tingimused pakkumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentsile. Tehnilistes kirjeldustes ei tohi nimetada tingimusi, mis võiks anda mõnele pakkujatele või toodetele eeliseid teiste ees või nende osaluse välistada, välja arvatud juhul, kui lisaks ei ole märgitud „või sellega samaväärne“.

Riigikontrolli hinnangul on kõnealuse hanke puhul tehnilise kirjelduse tingimused liiga kitsendavad. Hankijad peavad sõiduki tehniliste tingimuste määramisel tagama olemasoleva konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel.

2. Bilansivälisel kontodel kajastuv info ei anna tõepärast ülevaadet lepingutega seotud kohustustest

Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemis kogutakse spetsiifilistele bilansivälistele kontodele asutustelt mitmesugust infot, sh bilansis mittekajastatud lepingute ja neist tulenevate kohustuste kohta. Auditi käigus kontrolliti bilansivälisel kontol 911030 (võetud rendikohustused) kajastuvat infot. Kontol tuleb kajastada kasutusrendimaksed tulevastel perioodidel, millest ei ole võimalik hoiduda rendilepingute katkestamisel. Nende kulude puhul on tegemist reaalsete kohustustega, mis rahvamajanduse arvepidamise süsteemi mõistes tuleb arvestada kohustuste hulka finantskontol.

Siseministeeriumi valitsemisala asutused kajastavad võetud rendikohustuste bilansivälisel kontol ekslikult kõikide kasutusrendilepingute makseid, sealhulgas ka neid, mis on seotud sõidukite rendilepingutega, mida saab katkestada.

Riigikontrolli hinnangul tuleb lepingud kajastada raamatupidamises vastavuses lepingutingimuste ja raamatupidamise reeglitega, et tagada valitsussektori statistika aluseks korrektsed andmed.

3. Siseministeeriumi valitsemisala asutustel puudub oma autopargist ülevaade

Siseministeeriumi valitsemisala asutused esitasid Riigikontrollile andmed oma sõidukite kohta, mis olid nende kasutuses ajavahemikul 01.01.2013–30.06.2015, kuid need erinesid suurel määral Maanteeameti liiklusregistrist saadud andmetest.

Liiklusregistri esialgse info põhjal oli vaadeldud perioodil asutuste kasutada 493 sõidukit rohkem, kui asutused ise oma aruandes olid kajastanud.

Asutustelt saadud info kohaselt oli 238 sõidukit liisinguandjale tagastatud, võõrandatud või maha kantud enne 2013. aastat, kuid liiklusregistris oli muutmiskanne tehtud hiljem ning seega oleksid pidanud need sõidukid kajastuma asutuste esitatud andmetes. 146 sõidukit oli Siseministeeriumi valitsemisala asutustes maha kantud või omanikku vahetanud enne auditeerimisperioodi, kuid kajastusid liiklusregistri andmetel endiselt Siseministeeriumi valitsemisala asutuste omandis või kasutuses. Ülejäänud sõidukid jäid asutuste esitatud andmetes erinevatel põhjustel ekslikult kajastamata: nt olid kajastamata maavalitsuste haagised, seoses maavalitsuste reorganiseerimise ja vara üleandmisega Rahandusministeeriumi valitsemisalasse ei kajastunud andmetes enam osa üleantud sõidukeid ning osa sõidukeid oli müüdud või maha kantud 2013. aasta alguses, mistõttu nad jäid ekslikult esitatud andmete seast välja.

Erinevuste peamiseks põhjuseks oli võõrandamisel omanikuvahetuse registreerimata jätmine. Riigikontrolli hinnangul ei ole (nt aastalõpu inventuurides) asutused enda valduses olevate sõidukite seisukorda ja olemasolu kontrollinud ega sõidukite arvestuse andmeid liiklusregistri andmetega võrrelnud ning seetõttu on info riigivara tegeliku seisu kohta vale.

Riigikontrolli soovitused siseministrile:

- tagada riigihangete korraldamisel olemasoleva konkurentsi efektiivne ärakasutamine;
- korraldada kõigi sõlmitud rendilepingute ülevaatamine ning raamatupidamises kajastamine vastavuses lepingutingimuste ja raamatupidamise reeglitega, et tagada valitsussektori statistika tegemise aluseks korrektsed andmed;
- taotleda eelarve koostamise protsessis luba finantseerimistehinguteks, et kõrvaldada juba sõlmitud lepingutest tulenevad riigieelarve seaduse rikkumised ja välistada eksimused uute rendilepingute planeerimisel;

- korraldada sõidukeid puudutavate andmete korrastamine Siseministeeriumi valitsemisala varade arvestuse registrites ja liiklusregistris.

Lisaks eelnevale pani Riigikontroll tähele, et esines juhtumeid, kus rendilepingu lõppedes on tagastatud autod ostnud välja sama asutuse töötaja. Riigikontroll küsis liiklusregistrist andmeid ka rendileandjale tagastatud sõidukite uute valdajate kohta, et selgitada välja, kas riigiasutuse poolt rendilepinguga 70–90% ulatuses kinni makstud, korralikult hooldatud ning enne tagastamist korda tehtud sõiduki uus omanik on sama asutuse töötaja. Riigikontroll tuvastas, et Siseministeeriumi valitsemisalas oli selliseid juhtumeid 16.

Kuna sõiduki võõrandamistehing on toimunud füüsilise ja eraõigusliku juriidilise isiku vahel, puudub Riigikontrollil võimalus anda hinnang võõrandamistehingu lepingutingimuste kohta, kuid samas juhib Riigikontroll tähelepanu võimalikule korruptsiooniriskile.

Palun Teid Riigikontrolli kirjalikult teavitada rakendatavatest meetmetest **hiljemalt 22.08.2016**.

Täname Siseministeeriumi ja tema valitsemisala töötajaid meeldiva koostöö eest ning loodame, et esitatud tähelepanekutest on abi sõidukipargiga seonduvate tegevuste korrastamisel!

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Krista Zibo
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

Gert Schultz 640 0766
gert.schultz@riigikontroll.ee